

KÖNYVTÖRTÉNET

Csáky S. Piroska: *Vajdasági magyar könyvek 1918—1941*. Forum, Újvidék, 1988

Csáky S. Piroska harmadik kötete az 1918 és 1941 között kiadott vajdasági magyar könyvekkel foglalkozik, a legkevésbé felkutatott és talán a leginkább ellentmondásos könyvtörténeti korszakkal. Míg előző kötetei, *A jugoszláviai magyar könyv (1945—1970)*. (1973) és *A Forum Könyvkiadó bibliográfiája 1957—1983*. (1984) egyéb erényei mellett a tételszámok nagyságával (2348 és 1437) nyűgöznek le bennünket, új könyvének tanulmányrésze ugyanolyan fontos, mint a 433 tételes bibliográfia. A három kiadvány közös funkciója, hogy a hazánkban megjelent magyar nyelvű könyvekről szóljanak, mégis eltérő a feladatuk. Az első bibliográfia először gyűjti egybe a falszabadulás után magyar nyelven hazánkban megjelent könyvek adatait, sorolja be azokat tematikailag és műfajilag, mintegy ezzel is elének tárva egy-egy év könyvtermésének keresztmetszetét (mekkora a szépirodalmi termés, hány ismeretterjesztő, politikai stb. kiadvány jelent meg), a másik viszont egy kiadó, a Forum Könyvkiadó termését teljességében prezentálja. A most megjelent kötet is teljességre törekszik, nemcsak az irodalmi termést elemzi és veszi fel a bibliográfiai részbe, a puszta regisztráláson túlmenően részletesen szól a történelmi körülményektől kezdve a könyvterjesztési próbálkozásokig minden olyan tevékenységről, eseményről, ami bármilyen módon is kötődik a könyvhöz, a könyvkiadáshoz.

Számunkra első olvasáskor meglepő volt, hogy néhány bibliológiai alapfogalom definícióját is tartalmazza a kötet (a *hungarica* fogalma, a könyv meghatározása stb.). Jobban meggondolva, ezekre a meghatározásokra is igen nagy szükség van, mert a fogalmak a tudományos nyelvhasználatban nem egyértelműek. A szerző saját meghatározásait adja, s ezzel az általános bibliológiai kutatásokhoz is hozzájárul.

A kiadványok számát és kiadási helyét elemző rész adataiból látszik, hogy mennyire esetleges volt könyvkiadásunk. Ez — ahogy Csáky S. Piroska részletesen kifejti — annak a következménye, hogy intézményesített könyvkiadás nem volt, csak a nyomdák adtak ki magyar könyveket, és később a folyóiratok. Aránylag sok magánkiadvány készült. Habár a könyv nem ad minden részletre kiterjedő nyomdatörténetet, a felsorolt adatok hasznos kutatási alapul szolgálnak. Külön érdekes az a lista, ahol megadja a nyomdák székhelye és neve szerint azokat az évszámokat, amikor magyar könyv jelent meg a jelzett nyomdában.

Terjedelmes a könyvterjesztéssel foglalkozó rész. Amire külön felfigyelhetünk, az az aránylag sok próbálkozás, amellyel a könyvet népszerűsítették (Irodalmi Értésítő, Literária, a Kalangya Könyvészetünk rovata stb.). Azt hisszük, nemcsak az üzleti érdek vezérelte ezen kiadványok szerzőit, amelyek — ahogy az elemzésből kiviláglik —, nem

mindig a legmegfelelőbb színvonalúak voltak, de ezeken keresztül ismertté vált egy-egy könyvkereskedés választéka. Úgy érezzük, ma is szükségünk lenne egy itteni — akár tisztán kommerciális jellegű — rendszeres könyvnépszerűsítő periodikumra.

A könyv betűrendbe szedett bibliográfiai része a teljesség igényével készült. Minden kézbe vehető könyv, naptár és olyan kiadvány, amely létezéséről más forrásokból van tudomása a szerzőnek, belekerült a bibliográfiába. A periodikus kiadványok, kivéve a naptárokat, nem szerepelnek benne — ez önálló kötetet igényelne. Az ISBD(m) nemzetközi bibliográfiai leírási szabvány tiszteletben tartásával a szerző a könyvek lehető legteljesebb leírását adja, eltekintve a második szint tartalmi leírásától. A visszakeresést névmutató segíti, amely egyben a tanulmányrész mutatója is.

Csáky S. Piroska is tisztában van vele, hogy bibliográfiája nem teljes, s hogy nem is lehet az. Vajdaságban ugyanis még a Szerb Matica könyvtára, amely Vajdaság központi könyvtárának a funkcióját tölti be, és begyűjti a kötelezpéldányokat, sem dicsekedhet állományának teljességével. Pedig mennyi fölösleges idő- és energiaveszteségtől kímélnénk meg a a téma kutatóit, ha létezne ilyen gyűjtemény! Külön erénye a bibliográfiának, hogy a Jugoszlávia más területén megjelent magyar könyveket is felveszi a jegyzékbe.

Csáky Sörös Piroska értékes munkát végzett. A kutatás azonban még korántsincs befejezve. Ugyanilyen felderítetlen terület a vajdasági könyvtárak és részben a vajdasági magyar sajtó története is. Bízunk benne, ezek megírása sem várat sokáig magára.

GYÖRE Géza

A TRANSCENDENS MISE ÉS AZ ANGYALOK TANÁCSA

Baka István: *Szekszárdi mise*. Szépirodalmi, Budapest, 1984 és *A kisfiú és a vámpírok*. Szépirodalmi, Budapest, 1988

Nem lehet Baka István új kötetéről írni úgy, hogy ne vegyük hozzá négy évvel ezelőtti elbeszéléseit, a *Szekszárdi mise* című gyűjteményből a *Vasárnap délutánt* és magát a címadó novellát. Újabb könyvből is a két elbeszélés emelkedik ki, s ez azt bizonyítja, hogy szerzőjük igazi területe a próza és nem a szomorujáték, a prózának is az a válfaja, melynek legmegközelítőbb elnevezése az ironikus mitológizálás lenne. A történelem, a jelenkori társadalom és a privát élet eseményeinek ironikus interpretációja áll egy-egy elbeszélés középpontjában, az író ilyen szemléletmódjából eredően hívja életre a különböző mítoszok oda illő mozzanatait. A mítoszok aktualizálhatóságára építi történeteit, de ugyanennek köszönhetően válnak az események és hősök általános érvényűekké.